

Tuloksia rajahaastattelututkimuksesta

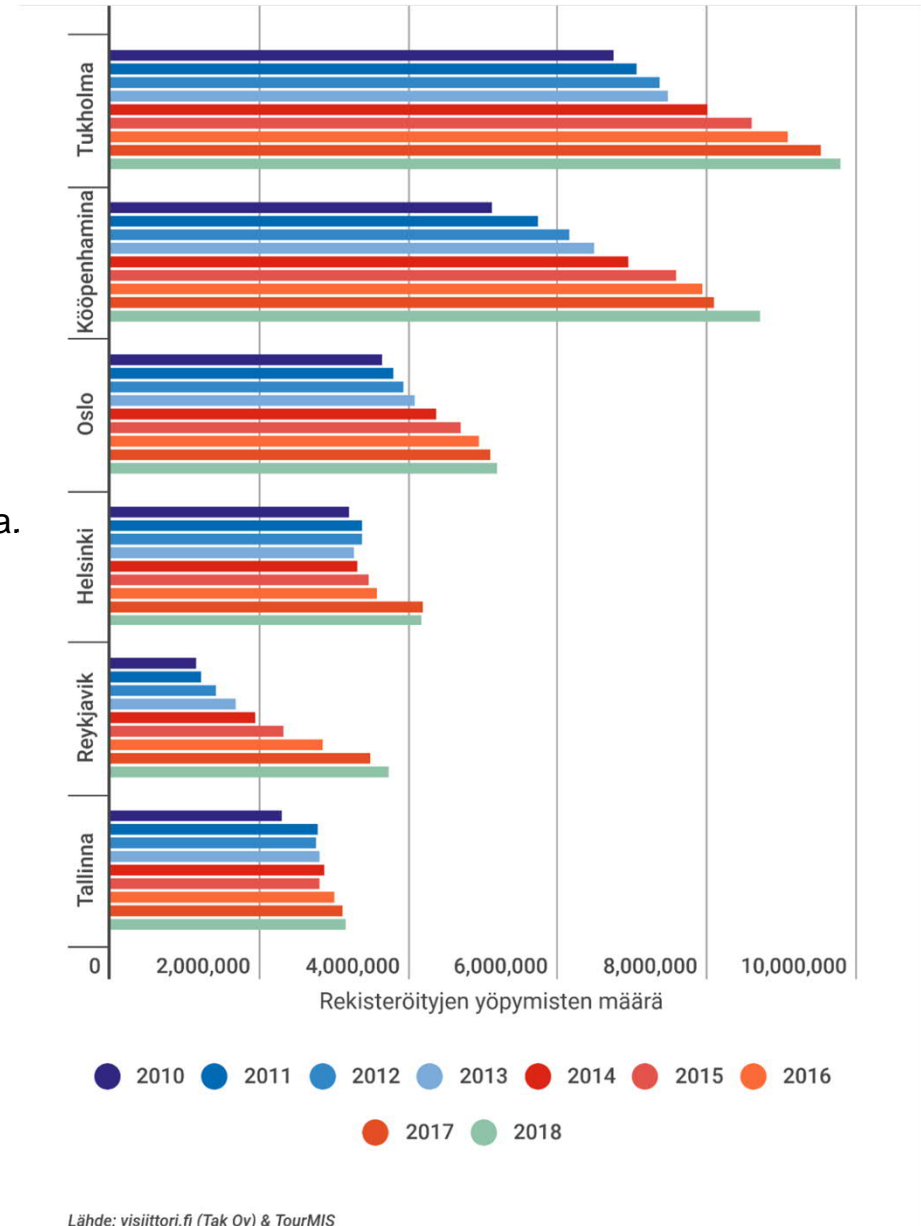
Pekka Mustonen
Erikoistutkija, FT
Elinkeino-osasto
(pekka.mustonen@hel.fi)

Helsinki

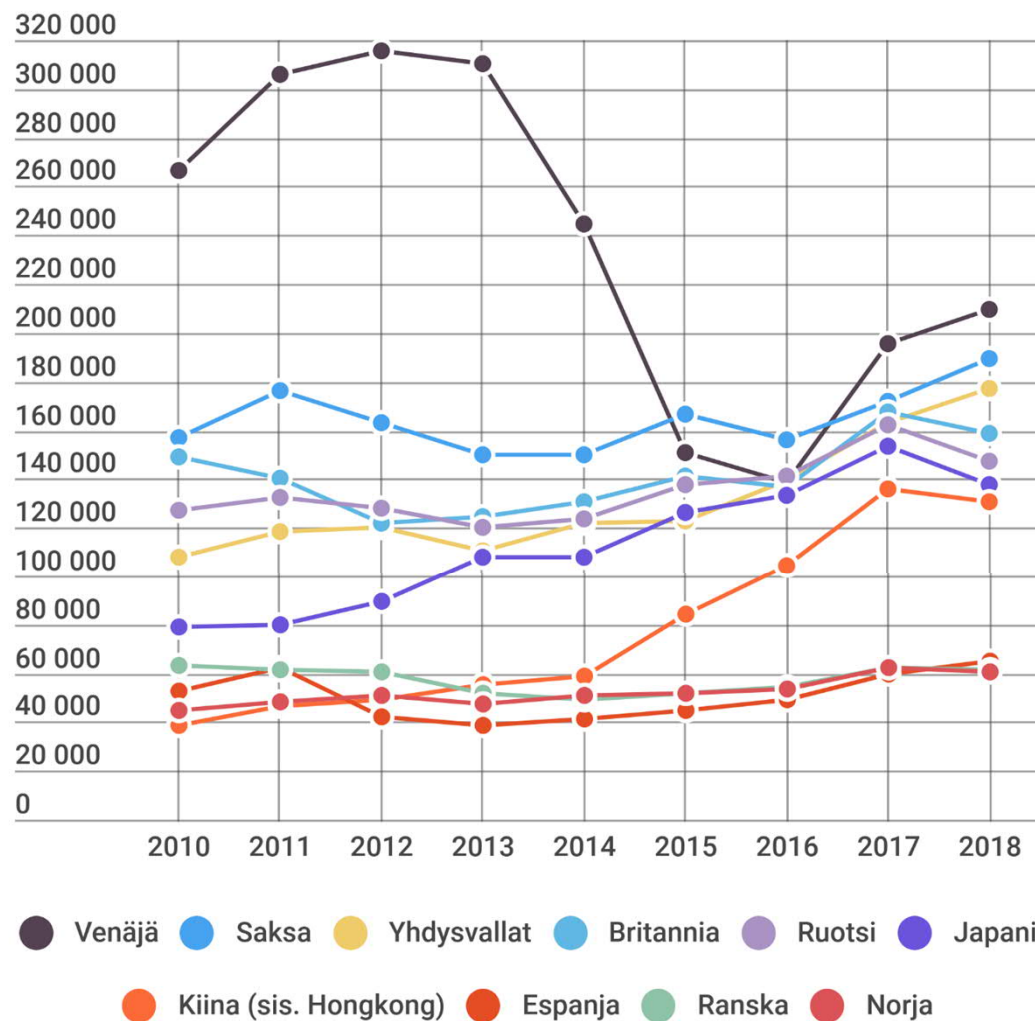
Matkailun kehitys Helsingissä viime vuosina

- 2017 oli Helsingissä ja koko Suomessa hurjan kasvun vuosi ja matkailun volyymit nousivat uudelle tasolle. Yöpymisiä tilastoitiin Helsingissä 4,2 miljoonaa. Suurin kasvu tuli ulkomaisista yöpymisistä.
- Vuonna 2018 yöpymisten kasvu pysähtyi, mutta yöpymismäärät pysyivät uudella aiempaa selvästi korkeammalla tasolla. Kuluva vuosi etenee nyt jälleen ennätyslukemissa. Lokakuun loppuun ulottuvalla ajanjaksolla yöpymiset ovat lisääntyneet vuoteen 2018 verrattuna kahdeksan prosenttia.
- Kärkimaat ovat pysyneet kutakuinkin samoina viime vuodet, mutta maiden järjestys hieman vaihtelee vuodesta ja sesongista toiseen. (ks. seuraavan sivun kuvio)
- Venäjä on perinteisesti dominoinut tilastoja. Vuosikymmenen puolivälin selvän notkahduksen jälkeen tilanne on tasaantumassa.
- Yöpymisten määrissä Helsinki on Oslon kanssa samassa sarjassa. Kööpenhamina ja Tukholma ovat selvästi edellä. (ks. Kuvio)

Kärkimaiden yöpymiset Helsingissä 2010-2018

- Tarkasteltaessa kuluva vuosikymmentä, maajakaumassa erottuu selvästi 2014 alkanut Venäjän pudotus ja toisaalta laskun taittuminen vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Samoihin aikoihin Venäjän laskun kanssa alkoi voimakas kiinalaisten ja myös japanilaisten ja yhdysvaltalaisten yöpymisten kasvu.
- Vuonna 2018 kiinalaisten ja japanilaisten kasvu taittui. Kuluvana vuonna japanilaisten yöpymiset ovat lisääntyneet maaliskuusta alkaen, saksalaisten kesäkuusta alkaen parin kuukauden tauon jälkeen ja yhdysvaltalaisten ovat lisääntyneet muutamaa poikkeuskuukautta lukuun ottamatta jo pari vuotta.
- Lokakuun loppuun ulottuvalla ajanjaksolla ruotsalaisia (-1%) lukuun ottamatta kaikki muut seitsemän kärkimaata (nämä erottuvat kuviosta hyvin), ovat plussalla. Saksalaisten (+8%) ja japanilaisten (+7%) yöpymiset ovat lisääntyneet eniten.

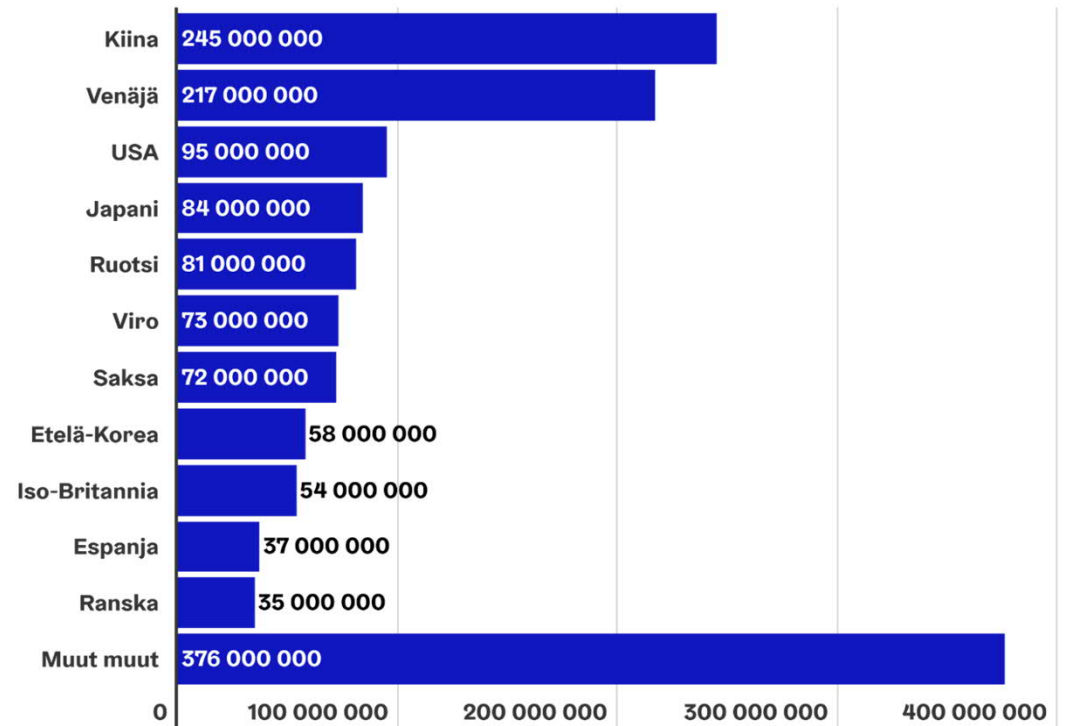
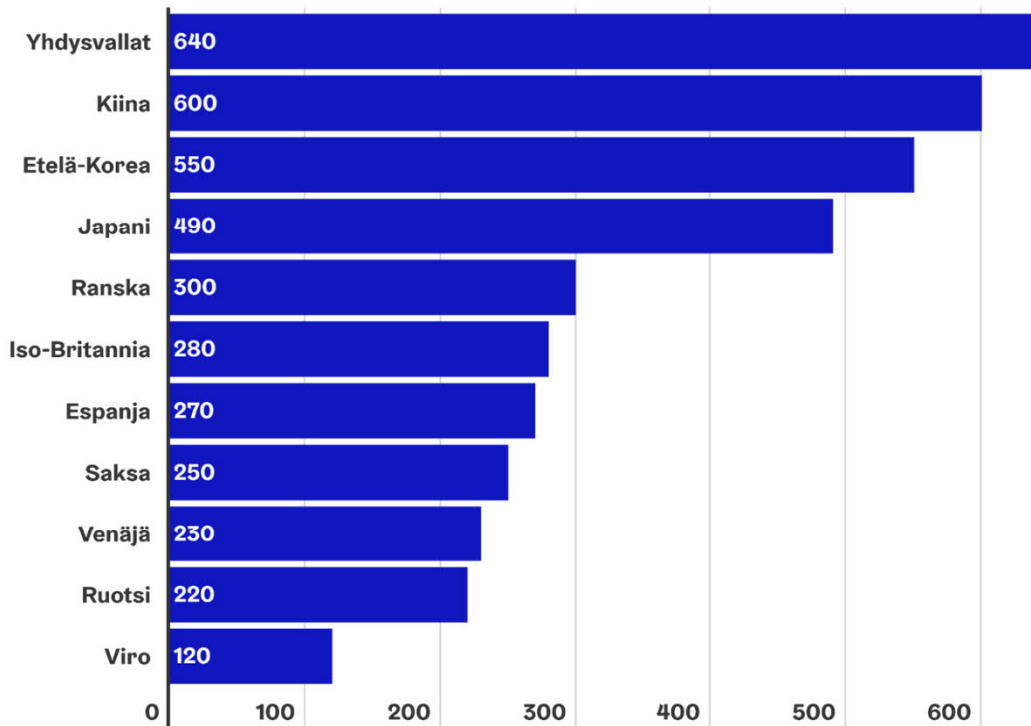

Lähde: Tilastokeskus, majoitustilasto (visiittori.fi)

Rajahaastattelututkimus

- TAK Oy toteuttaa jatkuvasti rajahaastattelututkimusta Suomen eri raja-aseilla. Tutkimusaineisto koostuu maasta poistuvien haastatteluista. Aineistosta saadaan suuntaa antavia tietoja matkailijoista; tärkeimpänä kenties kulutus. Haastatelluilta kysytään ovatko he käyttäneet rahaa eri kulutuskategorioihin, ja jo ovat, paljonko he ovat kuluttaneet.
- Aineistossa on paljon hajontaa; erityisesti kulutustiedoissa. Jotkut matkailijat ovat kuluttaneet huomattavia summia matkansa aikana. Aineiston käsittelyssä on pohdittava aina, ovatko tällaiset summat – esimerkiksi kymmeneen tuhansiin euroihin yltyvät määrät – todellisia. (Toisaalta esimerkiksi yksi laukku saattaa maksaa tämän verran...) Tässä selvityksessä näitä poikkeavaltakin tuntuja havaintoja ei ole poistettu.
- Tietoja ei siis tule käsitellä absoluuttisina totuuksina. Tässä selvityksessä kulutuksesta esitetään myös kokonaissummia, mutta näissä epävarmuudet ovat vielä suurempia. Näiden lukujen avulla kuitenkin voidaan suurin piirtein arvioida missä suuruusluokissa matkailijoiden kulutus liikkuu.
- Tässä selvityksessä ovat mukana ne matkailijat, jotka kävivät matkansa aikana pääkaupunkiseudulla. Tällaisia matkailijoita oli käsiteltävässä vuoden 2018 aineistossa 8651, mikä on varsin kohtuullinen otos kokonaisuudessaan. Kuitenkin pienempiin luokkiin (vaikkapa kansallisuudet) siirryttäessä otokset pienenevät ja samalla epävarmuus lisääntyy.
- Rajahaastattelututkimusaineistolla arvioidaan myös matkailijoiden määrä Suomessa ja eri alueilla. Nämä matkailijamäärät eroavat huomattavasti esimerkiksi yöpymis- tai oikeastaan saapumismäärästä, mikä johtuu tietenkin siitä, että kaikki matkailijat eivät yövy rekisteröidyissä majoitusliikkeissä. Esimerkiksi kiinalaisista kaksi kolmesta yöpyi rajahaastattelututkimusaineiston mukaan hotellissa tai vastaavassa mutta venäläisistä vain noin viidennes. Virolaisten kohdalla osuus on vieläkin pienempi.

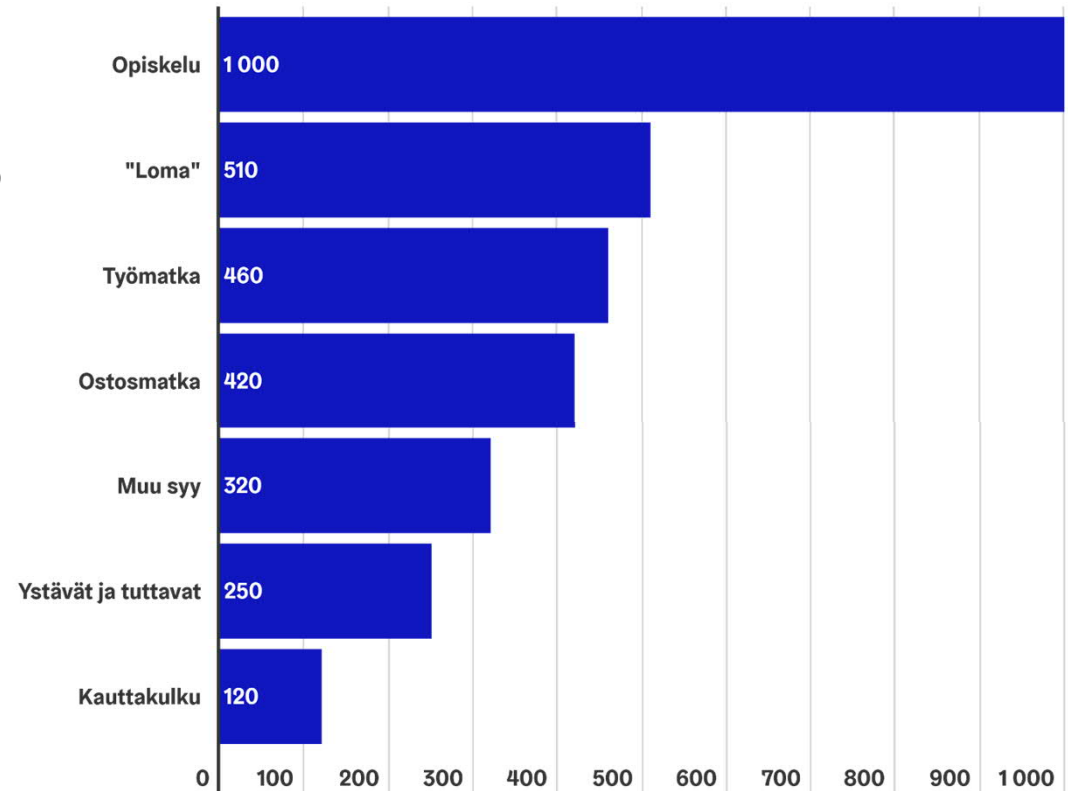
Matkailijoiden kulutus per henkilö ja yhteensä tärkeimpien markkinoiden osalta (euroa/matkailija/matka ja yhteensä vuodessa)*

Lähde: Rajatutkimus (TAK Oy)

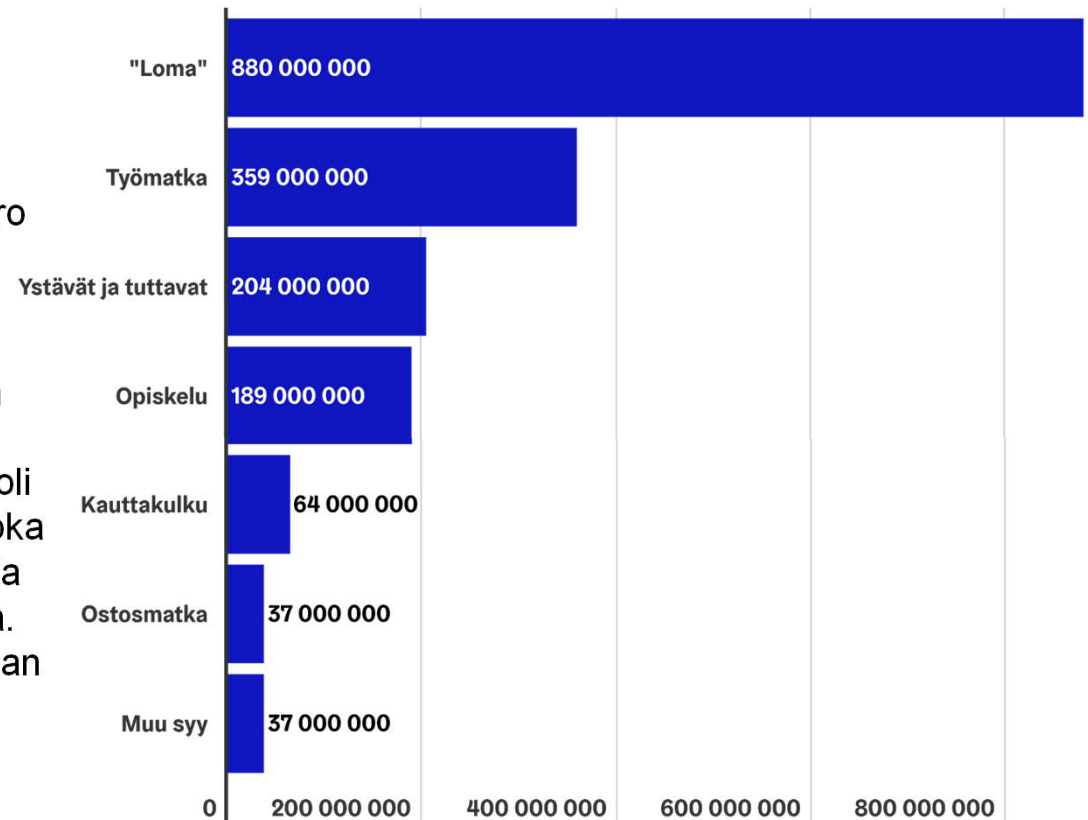
Kulutus matkailijaa kohti matkan tarkoituksen mukaan (euroa/matkailija/matka)

- Rajahaastattelututkimuksessa kysytään matkan tarkoitusta. Nämä matkan syyt on esitetty oheisessa kuviossa, missä esitetään matkailijoiden keskimääräinen kulutus matkan aikana. Vaikka mukana on vain pääkaupunkiseudulla käyneet, kulutus tässä koskee koko matkaa.
- Otoksen koot näissä luokissa vaihtelivat 197 (Muu syy) ja lomamatkan (3759) välillä. Luotettavimpia nämä arviot ovat ystävien ja tuttavien, lomailun, työmatkojen ja kauttakulkumatkojen kohdalla.
- Opiskelun tapauksessa kulutussummat ovat suurimpia, mikä johtuu matkojen kestosta. Tässä kategoriassa matkan keskimääräinen kesto oli lähes kuukauden. Lomamatkojen keskimääräinen kesto oli 3,2 vuorokautta (yöpymistä), työmatkojen 2,9 ja ystävien ja tuttavien luokse suuntautuneiden matkojen reilun viikon.

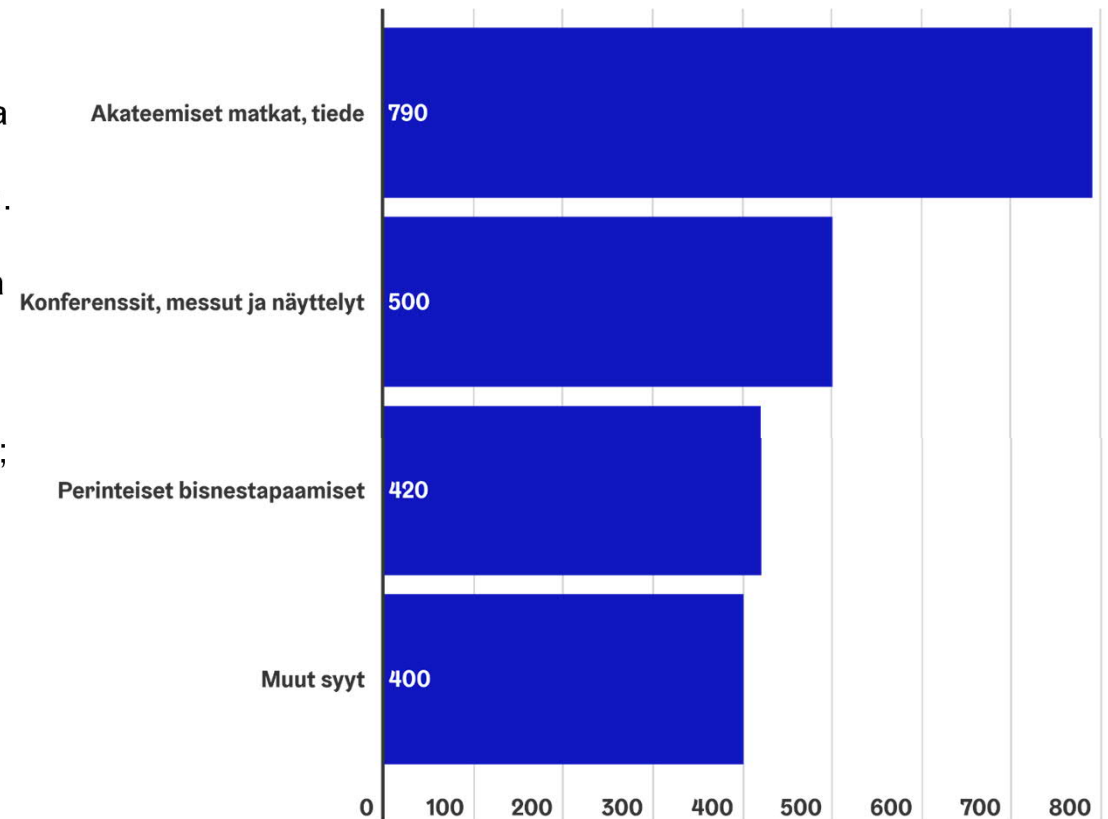
Kokonaiskulutus matkan tarkoituksen mukaan (euroa/vuosi)

- Lomamatkailijoiden potti matkailijoiden kokonaiskulutuksesta on noin puolet. Vaikka kulutus matkailijaa kohti on näissä kahdessa kategoriassa suunnilleen sama, kuten edellä huomattiin, on lomamatkailijoita kuitenkin huomattavasti enemmän. Ero johtuu siis tästä. Työmatkailijoiden osuus kaikista matkailijoista oli aineiston mukaan noin neljännes
- Kuviossa kiinnittää eniten huomiota ostosmatkailijoiden mitättömän pieni osuus kokonaisuudesta. Tämä johtuu siitä, että tämän syyn matkan tarkoitukseksi valinneita oli aineistossa huomattavan vähän. Venäläisistäkin vain joka kymmenes oli valinnut ostokset matkan tarkoitukseksi ja ostosmatkat ylipäätään olivat useimmiten päivämatkoja. Ostokset ovat siis useimmiten matkan tarkoituksen sijaan motiivina muiden tärkeimpien motiivien taustalla.

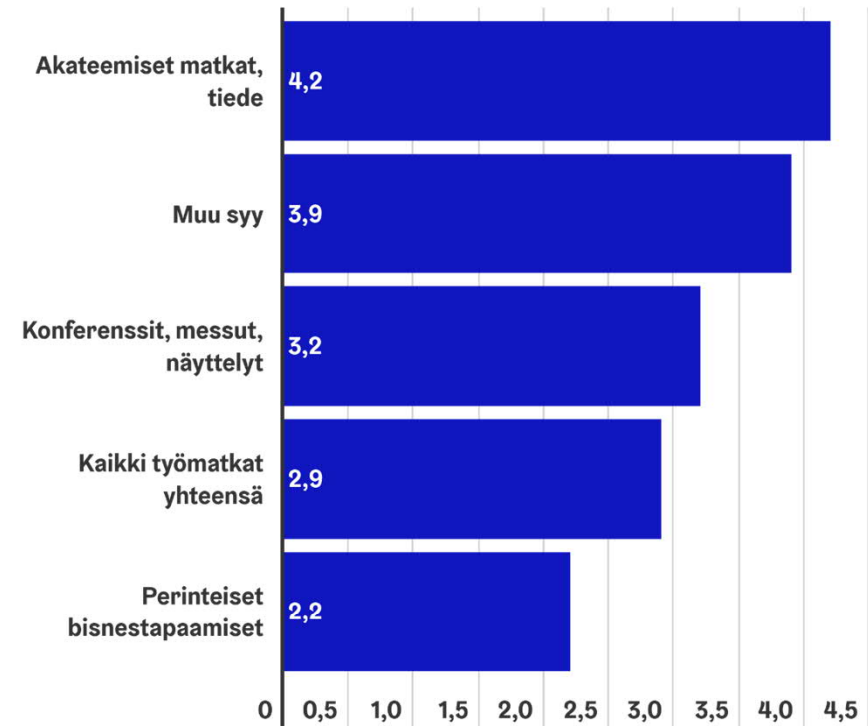
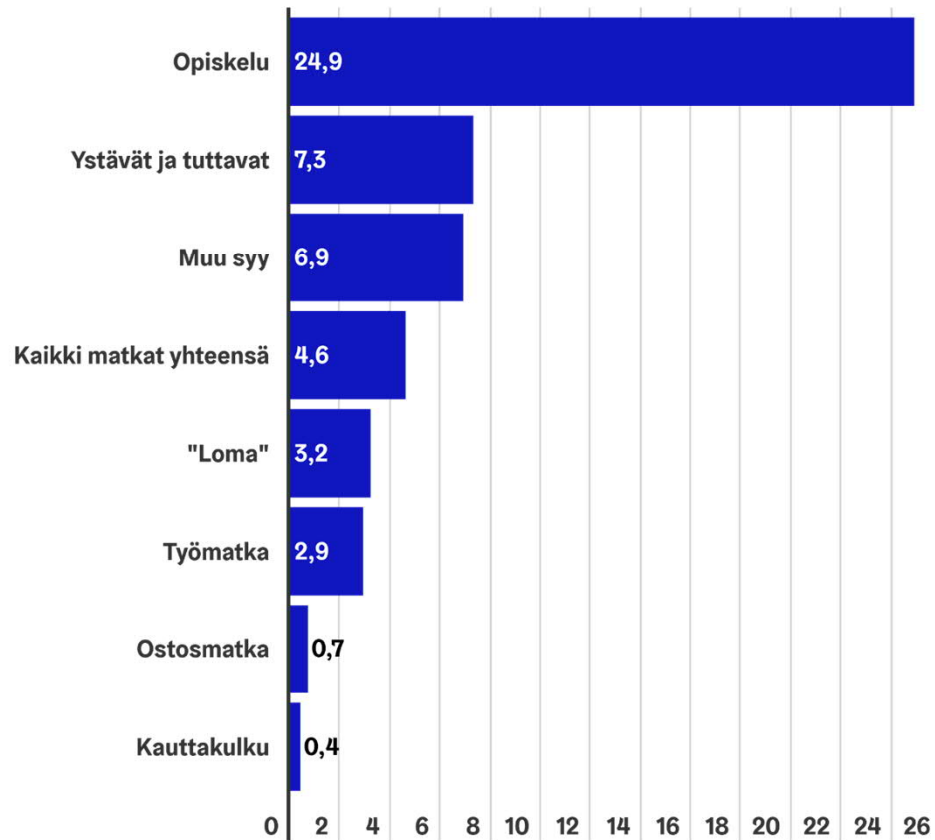

Kulutus matkailijaa kohti työmatkan tarkoituksen mukaan (euroa/matkailija/matka)

- Rajahaastattelututkimuksessa tehtyjen työmatkojen kohdalla haastatelluilta kysyttiin myös työmatkan syytä. Oheisessa kuviossa esitettyjen syiden lisäksi vaihtoehtoina oli vielä ammattiurheilu ja ns. palkintomatkat. Näissä kahdessa otosten koko oli niin pieni, että tuloksia ei esitetä.
- Voidaan myös hyvin olettaa, että akateemisten matkojen ja konferenssien (yms.) valinta on osittain ollut sattumaa. Ovathan konferenssit usein tieteellisiä. Näin ollen kuvion kaksi ylintä luokkaa voisi hyvin yhdistää ja kulutus matkailijaa kohden olisi jotain 500:n ja 790:n euron välissä; ehkä 600 euron luokkaa huomioiden konferenssiluokan suuremman määrän.
- Joka tapauksessa näyttää siltä, että konferenssimatkoilla, olivat ne sitten tieteellisiä tai ei, kulutetaan jonkin verran enemmän kuin muilla työmatkoilla. Kokonaisuutena toki perinteiset bisnestapaamiset tuottavat eniten matkailutuloja, mikä johtuu tietenkin näiden matkojen suuremmasta kokonaismäärästä.

Matkojen kesto (yötä) matkan syyn mukaan

Keskeisimmät johtopäätökset - disclaimers

- Kuten alussa todettiin, tässä raportissa esitettävät asiat ovat vain suuntaa antavia. Tulokset muuttuvat jonkin verran analyysien aikana tehtyjen valintojen mukaan. Näiden valintojen taustalle ei ole oikeita eikä vääriä ratkaisumalleja, vaan aineistoa voi tarkastella monesta eri näkökulmasta ja monilla eri rajauksilla.
- Tällaisia linjanvetoja pitää tehdä koko ajan. Tarkasteluun voidaan ottaa esim. mukaan vain tietyllä alueella (kuten pääkaupunkiseutu) yöpyneet, missä tapauksessa päivämatkailijat jäävät pois. Toisaalta voidaan tarkastella pääkaupunkiseudulla vierailleita, jolloin taas hyväksytään, että matkalla on käyty myös muualla. Tässä selvityksessä on toimittu jälkimmäisellä tavalla eli mukana ovat pääkaupunkiseudulla käyneet (joko päivämatka tai yöpyminen).
- Jos esimerkiksi kulutusta halutaan selvittää vain tietyn alueen osalta, pitää matkan tehneistä laskea tällä alueella vierailneiden osuudet ja mielellään vielä suhteessa matkan kestoon. Tässä tulee jälleen lisää epävarmuuksia, joten tässä tarkastelussa näin ei ole menetelty. Kulutusmäärät koskevat siis koko matkaa; ei pelkästään pääkaupunkiseudun osuutta.
- TAK Oy suosittelee painokertoimien käyttämistä aineistoa käsiteltäessä. Painojen avulla voidaan tasapainottaa otosten vinoutumia. Myös tässä tarkastelussa on käytetty painokertoimia, joskin otosten koot ovat todellisia niissä kohdissa, kun otoksesta on mainittu. Painokertoimien laskentaperiaatteita ei tässä avata tarkemmin.

Keskeisimmät johtopäätökset

- Matkailijoiden kuluttamisessa on paljon maakohtaisia eroja. Yhdysvalloista ja kiinalaiset kuluttivat matkailijaa kohti eniten; ylipäätään Aasia on kärjessä. Virolaiset kuluttivat vähiten.
- Kokonaiskulutuksessa Kiina on kärjessä ja Venäjä nousee aika lähelle toiseksi. Vaikka venäläiset kuluttavat matkailijaa kohden selvästi vähemmän kuin kiinalaiset, heitä on kuitenkin määrällisesti niin paljon, että kulutuksen kokonaisuus nousee korkealle.
- Kansalaisuuserojen lisäksi kuluttaminen vaihtelee paljon myös matkan tarkoituksen mukaan. Rajahaastattelututkimuksen aineiston mukaan näyttää siltä, että lomamatkailijoiden ja työmatkailijoiden kulutus ovat suunnilleen samalla tasolla. Ostosmatkailijoita oli aineistossa todella vähän, joten kulutusarviot ovat näiden osalta varsin epäluotettavia. Ystävien ja tuttavien luokse suuntautuneet matkat taas ovat kulutukseltaan pienempiä.
- Matkojen syitä ja kansalaisuuksia olisi myös mahdollista tarkastella suhteessa toisiinsa, mutta aineiston koko ei mahdollista luotettavaa tarkastelua kuin muutaman kansalaisuuden kohdalla.
- Matkailutulokokonaisuudessa lomamatkailijat ovat ylivoimaisesti muita ryhmiä edellä, mikä johtuu pitkälti volyymeista. Työmatkalaisten osuuksien osuudesta pääkaupunkiseudulla vierailleista on noin neljännes, mikä heijastuu myös kokonaiskulutuksessa, missä työmatkalaisten merkitys jää lomamatkalaisia pienemmäksi.
- Työmatkatyypeistä konferenssimatkailijat ja akateemisten syiden takia matkustavat kuluttavat enemmän kuin perinteisellä bisnesmatkalla olevat. Edellä mainittujen kohdalla myös matkan pituus on suurempi, joten kokonaisvaikutus on merkittävämpi. Akateemisten matkojen ja konferenssimatkojen kesto oli vuonna 2018 noin 3,5 vuorokautta (yötä) ja perinteisten bisnesmatkojen reilut kaksi vuorokautta.